

ความรู้ทางการเมือง กับทัศนคติต่อความเป็นประชาธิปไตยของประชาชน :
ศึกษากรณีจังหวัดนนทบุรี

นาย อลงกรณ์ วิเศษศิลป์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2541
ISBN 974 – 322 – 547 - 6
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

POLITICAL KNOWLEDGE AND ATTITUDE TOWARDS DEMOCRACY OF THAI CITIZEN :
A CASE STUDY OF NONTHABURI

Alongkorn Visitsilpa

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Government

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974 – 322 – 547 – 6

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความรู้ทางการเมือง กับทัศนคติต่อความเป็นประชาธิปไตยของประชาชน :

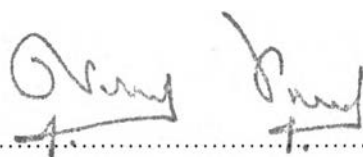
ศึกษาระดับจังหวัดนนทบุรี

โดย นาย อลงกรณ์ วิเศษภูมิศิลป์

ภาควิชา การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

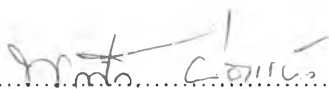
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

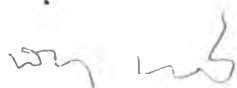
.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร. พิษณุ เสงี่ยมพงษ์)

อลงกรณ์ วิชาญศิลป์ : ความรู้ทางการเมือง กับทัศนคติต่อความเป็นประชาธิปไตยของประชาชน
: ศึกษากรณีจังหวัดนนทบุรี (POLITICAL KNOWLEDGE AND ATTITUDE TOWARDS
DEMOCRACY OF THAI CITIZEN : A CASE STUDY OF NONTHABURI)
อ. ที่ปรึกษา : รศ. ดร. พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 122 หน้า. ISBN 974-332-547-6.

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบระดับความรู้ทางการเมืองของประชาชนนนทบุรี และระดับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเมืองกับ ทัศนคติประชาธิปไตย, ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง, ความรู้สึกมีประสิทธิภาพต่อหน่วยงานราชการ, ความช่วยเหลือที่ประชาชนได้รับจากนักการเมือง และบริการที่ประชาชนได้รับจากหน่วยงานของรัฐ

วิธีการวิจัยเป็นแบบสำรวจ โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 534 คน ระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2541 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ทดสอบความแปรปรวนทางเดียว ไคสแควร์ และสหสัมพันธ์แบบแกมมา

ผลการวิจัยยืนยันสมมติฐาน โดยพบว่า (1) ประชาชนนนทบุรีมีความรู้ทางการเมืองแตกต่างกัน ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ทางการเมืองในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ (ระดับที่ 2 จากเกณฑ์วัด 4 ระดับ) (2) เมื่อเปรียบเทียบความรู้ทางการเมืองของประชาชนกับทัศนคติประชาธิปไตย, ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง, ความรู้สึกมีประสิทธิภาพต่อหน่วยงานราชการ, ความช่วยเหลือที่ประชาชนได้รับจากนักการเมือง และระดับบริการที่ประชาชนได้รับจากหน่วยงานของรัฐ พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (3) เมื่อเปรียบเทียบระดับของความสัมพันธ์ระหว่างคู่ตัวแปรเป็นรายคู่พบว่า ระดับความรู้ทางการเมืองมีความสัมพันธ์ทางตรงกับทัศนคติประชาธิปไตยในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับคู่ของความรู้ทางการเมืองกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองที่มีความสัมพันธ์ทางตรงในระดับปานกลาง, ส่วนคู่ของความรู้ทางการเมืองกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพต่อหน่วยงานราชการพบว่ามีความสัมพันธ์ทางตรงในระดับมาก, เช่นเดียวกับคู่ของความช่วยเหลือที่ประชาชนได้รับจากนักการเมืองกับระดับความรู้ทางการเมืองของประชาชนที่มีความสัมพันธ์ทางตรงในระดับมาก และคู่ของความรู้ทางการเมืองกับระดับบริการที่ประชาชนได้รับจากหน่วยงานของรัฐก็มีความสัมพันธ์ทางตรงในระดับมากเช่นเดียวกัน

ภาควิชา การปกครอง
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

03972436524: MAJOR GOVERNMENT
KEY WORD:

ALONGKORN VISITSILPA : POLITICAL KNOWLEDGE AND ATTITUDE TOWARDS
DEMOCRACY OF THAI CITIZEN : A CASE STUDY OF NONTHABURI. THESIS ADVISOR :
ASSO. PROF. PORNSAK PHONGPHEW, Ph.D. 122 pp. ISBN 974-332-547-6.

This research is to study political knowledge and attitude towards democracy of thai citizen especially in the case of Nonthaburi, to investigate 6 relationships between attitude, political knowledge, sense of political efficacy, benefit gained from government services and politicians which political knowledge is independent variable.

Survey research methodology is used with 534 samples drawn by multi-sampling technique during July to September 1998. Data collection was made by the distribution of questionnaire developed for this study. The statistical analysis of the distributor of MEAN, ONEWAY ANOVA, X^2 (CHI-SQUARE), and GAMMA were applied in the analysis

The research findings are fairly well confirmed the hypotheses which reveal that (1) the Nonthaburi citizens have average level of political knowledge (the level is 2 from 4 levels), (2) in the comparison result using political knowledge as independent variable, it is found statistically differ significantly that political knowledge is related to all 5 aspects of dependent variables, (3) the level of political knowledge of Nonthaburi citizens shows significant difference statistically on attitude towards democracy, sense of political efficacy, and benefits gained from government services and politicians.

ภาควิชา..... การปกครอง.....
สาขาวิชา..... การปกครอง.....
ปีการศึกษา..... 2541.....

ลายมือชื่อนิสิต..... *P. Visitsilpa*.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *Pornsak Phongpew*.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้เพราะความเอื้ออาทรจากปูชนียบุคคลของผู้เขียนคือ รองศาสตราจารย์ ดร. พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ที่กรุณาแนะนำแก้ไข ให้วิธีการที่ถูกต้อง ตลอดจนอดทนกับผู้วิจัยตลอดการทำงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยสำนึกในพระคุณครั้งนี้อย่างสูงสุดและกราบขอพระคุณมา ณ ที่นี้

และขอกราบขอพระคุณคณะกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ และ อาจารย์ ดร. พิษณุ เสี่ยมพงษ์ ที่ให้ความกรุณา และให้คำปรึกษาแก้ไขปรับปรุงจนสำเร็จลุล่วงไปได้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. อนุสรณ์ ลีมมณี หัวหน้าภาควิชาการปกครอง พร้อมด้วยคณาจารย์ทุกท่านที่ได้กรุณาอนุมัติให้ได้เข้ารับการศึกษาระดับปริญญาโทในสถาบันอันทรงเกียรติแห่งนี้

และขอขอบคุณสำหรับความช่วยเหลือและน้ำใจอันดีจากกัลยาณมิตรทุกท่านจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สุดท้ายขอขอบคุณกำลังใจ และความช่วยเหลืออันมีค่าอย่างยอดเยี่ยมตลอดระยะเวลาอันยาวนานจาก คุณ อารีณี และพระคุณจากคุณพ่อคุณแม่และครอบครัว วิศิษฎ์ศิลป์

ระลึกในพระคุณของท่านตลอดไป

อลงกรณ์ วิศิษฎ์ศิลป์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญรูป	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	13
สมมติฐาน	14
นิยามศัพท์เฉพาะ	14
วิธีดำเนินการวิจัย	16
ข้อจำกัดทางการศึกษา	18
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	19
การเสนอบทวิจัย	19
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
ความรู้ทางการเมือง	21
ทัศนคติ และทัศนคติทางการเมือง	27
ประชาธิปไตย	30
ทัศนคติประชาธิปไตย	40
บทบาทของประชาชน	42

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย 43
	การเลือกกลุ่มตัวอย่าง 43
	การสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล 44
	การเก็บรวบรวมข้อมูล 51
	การวิเคราะห์ข้อมูล 52
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 56
	ข้อมูลส่วนตัว 57
	ระดับความรู้ทางการเมืองของประชาชน 59
	วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 64
	ทัศนคติประชาธิปไตย 64
	ความรู้สึกรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง 70
	ความรู้สึกรู้สึกมีประสิทธิภาพของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานราชการ 78
	ความช่วยเหลือที่ประชาชนได้รับ 85
	บริการที่ประชาชนได้รับจากหน่วยงานของรัฐ 91
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 97
	สรุปผลของการวิจัย 97
	อภิปรายผล 106
	ข้อเสนอแนะ 108
	รายการอ้างอิง 110
	ภาคผนวก 115
	ประวัติผู้เขียน 122

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ ลักษณะของชุมชนที่อยู่อาศัยระดับการศึกษา	58
2 ระดับความรู้ทางการเมืองของประชาชนนนทบุรี	60
3 ระดับความรู้ทางการเมืองของประชาชนนนทบุรีจำแนกตามเพศ อาชีพ อายุ ลักษณะของชุมชนที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	60
4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวระดับความรู้ทางการเมืองของประชาชนนนทบุรี(กลุ่มตัวอย่าง)จำแนกตาม เพศ อาชีพ อายุ ลักษณะของชุมชนที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	62
5 ทักษะคติประชาธิปไตยของประชาชนนนทบุรี	65
6 ทักษะคติประชาธิปไตยจำแนกตามระดับความรู้ทางการเมือง	65
7 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ทักษะคติความเป็นประชาธิปไตยของประชาชนนนทบุรี(กลุ่มตัวอย่าง) จำแนกตามระดับความรู้ทางการเมืองของประชาชน	65
8 ทักษะคติประชาธิปไตยของประชาชนนนทบุรีจำแนกตามเพศ อาชีพ อายุ ลักษณะชุมชนที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	67
9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวระดับทักษะคติความเป็นประชาธิปไตยของประชาชนนนทบุรี(กลุ่มตัวอย่าง)จำแนกตามเพศ อาชีพ อายุ ลักษณะของชุมชนที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	68
10 ทักษะคติประชาธิปไตยจำแนกตามระดับความรู้ทางการเมืองเปรียบเทียบกับข้อมูลส่วนตัวของประชาชน	69
11 ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของประชาชนนนทบุรี	71
12 ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของประชาชนนนทบุรีจำแนกตามระดับความรู้ทางการเมือง	72
13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของประชาชนนนทบุรี(กลุ่มตัวอย่าง) จำแนกตามระดับความรู้ทางการเมืองของประชาชน	72
14 ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองจำแนกตามเพศ อาชีพ อายุ ลักษณะของชุมชนที่อยู่อาศัย,การศึกษาสูงสุดและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	73

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
15 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ของประชาชนนนทบุรีจำแนกตามเพศ อาชีพ อายุ ลักษณะของชุมชนที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	76
16 ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองจำแนกตามระดับความรู้ทางการเมือง เปรียบเทียบกับข้อมูลส่วนตัวของประชาชน	77
17 ความรู้สึกมีประสิทธิภาพของประชาชนนนทบุรีที่มีต่อหน่วยงานราชการ	78
18 ความรู้สึกมีประสิทธิภาพของประชาชนนนทบุรีที่มีต่อหน่วยงานราชการ จำแนก ตามระดับความรู้ทางการเมือง	79
19 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวความรู้สึกมีประสิทธิภาพของประชาชน นนทบุรีที่มีต่อหน่วยงานราชการจำแนกตามระดับความรู้ทางการเมือง	80
20 ความรู้สึกมีประสิทธิภาพของประชาชนนนทบุรีที่มีต่อหน่วยงานราชการ จำแนก ตามเพศ อาชีพ อายุ ลักษณะของชุมชนที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษาสูงสุด และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	80
21 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวความรู้สึกมีประสิทธิภาพของประชาชน นนทบุรีที่มีต่อหน่วยงานราชการจำแนกตามเพศ อาชีพ อายุ ลักษณะของชุมชนที่ อยู่อาศัย ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	82
22 ความรู้สึกมีประสิทธิต่อหน่วยงานราชการจำแนกตามระดับความรู้ทางการเมือง เปรียบเทียบกับข้อมูลส่วนตัวของประชาชน	84
23 ความช่วยเหลือที่ประชาชนนนทบุรีได้รับ	85
24 ความช่วยเหลือที่ประชาชนนนทบุรีได้รับนกตามระดับความรู้ทางการเมือง	86
25 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวระดับความช่วยเหลือที่ประชาชนนนทบุรี ได้รับจำแนกตามระดับความรู้ทางการเมือง	86
26 ความช่วยเหลือที่ประชาชนนนทบุรีได้รับ จำแนกตามเพศ อาชีพ อายุ ลักษณะ ชุมชนที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	87
27 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวระดับความช่วยเหลือที่ประชาชนนนทบุรี ได้รับจำแนกตามเพศ อาชีพ อายุ ลักษณะของชุมชนที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษา สูงสุด และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	89

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า	
28	ความช่วยเหลือที่ประชาชนนนทบุรีได้รับจำแนกตามระดับความรู้ทางการเมือง เปรียบเทียบกับข้อมูลส่วนตัวของประชาชน	90
29	ระดับบริการที่ประชาชนนนทบุรีได้รับจากหน่วยงานของรัฐ	91
30	ระดับบริการที่ประชาชนนนทบุรีได้รับจากหน่วยงานของรัฐ จำแนกตามระดับ ความรู้ทางการเมือง	92
31	การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวระดับบริการที่ประชาชนนนทบุรีได้รับจาก หน่วยงานของรัฐจำแนกตามระดับความรู้ทางการเมือง	92
32	ระดับบริการที่ประชาชนนนทบุรีได้รับจากหน่วยงานของรัฐ จำแนกตามเพศ อาชีพ อายุ ลักษณะของชุมชนที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	93
33	การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวระดับบริการที่ประชาชนนนทบุรีได้รับจาก จากหน่วยงานของรัฐจำแนกตามเพศ อาชีพ อายุ ลักษณะของชุมชนที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	95
34	ระดับบริการที่ประชาชนนนทบุรีได้รับจากหน่วยงานของรัฐรับจำแนกตามระดับ ความรู้ทางการเมืองเปรียบเทียบกับข้อมูลส่วนตัวของประชาชน	96

สารบัญรูปภาพ

รูปที่		หน้า
1	ความสัมพันธ์ระหว่าง ช่องว่างทางสังคม การรับรู้ข่าวสารที่แท้จริงของประชาชน และระบอบการปกครอง	4
2	ประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมือง ที่เกิดจากความแตกต่างทางความรู้ทางการเมืองของประชาชน	6
3	กราฟแสดงทัศนคติประชาธิปไตย และบทบาทของประชาชนจำแนกตามระดับความรู้ทางการเมือง	106